

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Lietuvos banko skaičiavimai dėl MMA dydžio

Pristatymas Darbo santykių komisijos
prie Lietuvos Respublikos trišalės tarybos
posėdyje

Vilnius, 2024 m. balandžio 29 d.

Turinys

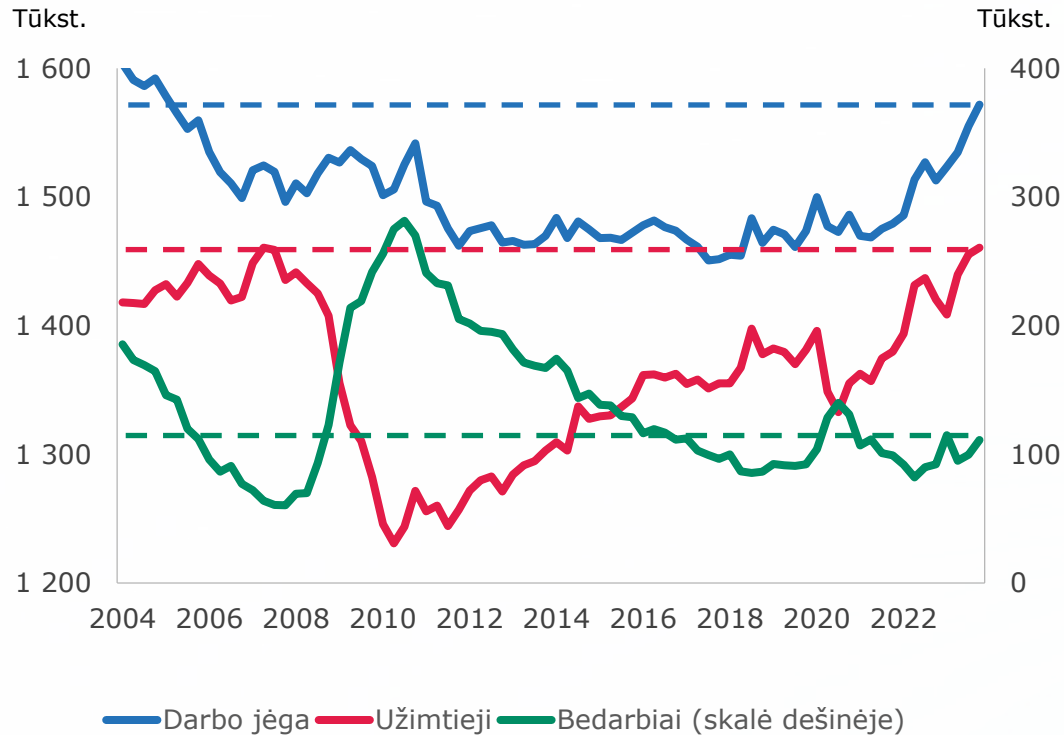
1. Darbo rinkos apžvalga
2. Naujausios LB makroekonominės prognozės
3. LB MMA skaičiavimai
4. MMA įtaka pajamų nelygybei ir konkurencingumo klausimas
5. Pasiūlytų naujų formulių vertinimas
6. Apibendrinimas dėl MMA dydžio

01 _____

Darbo rinkos apžvalga

Situacija darbo rinkoje tebėra gera: dirbančiųjų gausėja, samdos lūkesčiai – stabilaus lygio

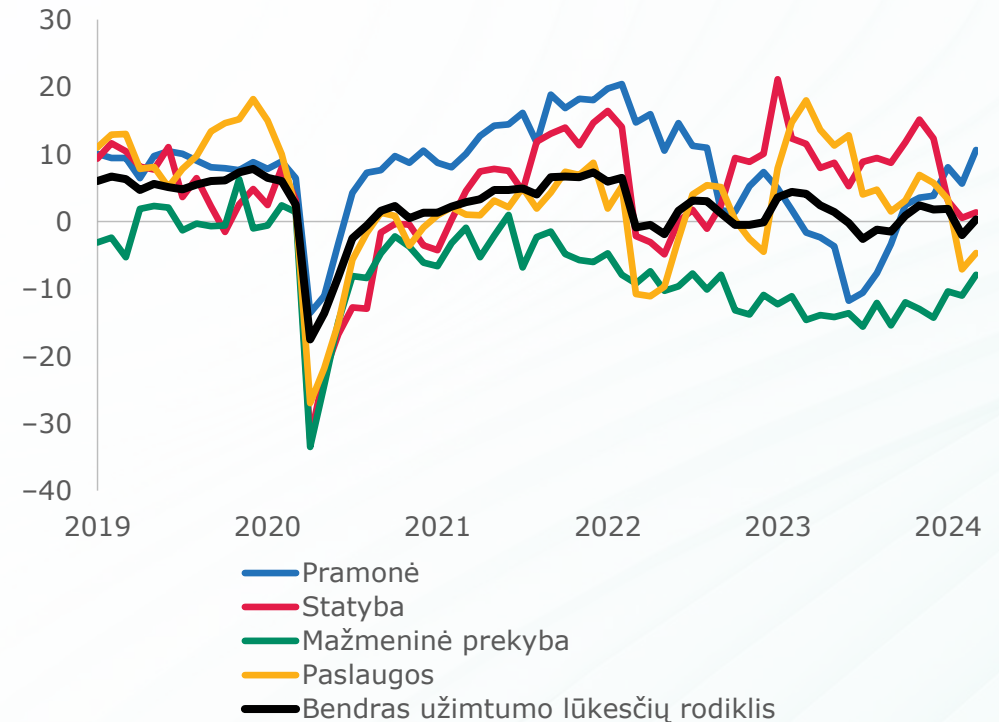
Darbo jėga, užimtųjų ir bedarbių skaičius, pašalinus sezono įtaką

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: paskutinis duomuo – 2023 m. ketvirtasis ketvirtis.

Apklausų duomenys: įmonių lūkesčiai dėl dirbančiųjų skaičiaus artimiausiais mėnesiais

Nuokrypis nuo ilgalaikio vidurkio, pašalinus sezono įtaką

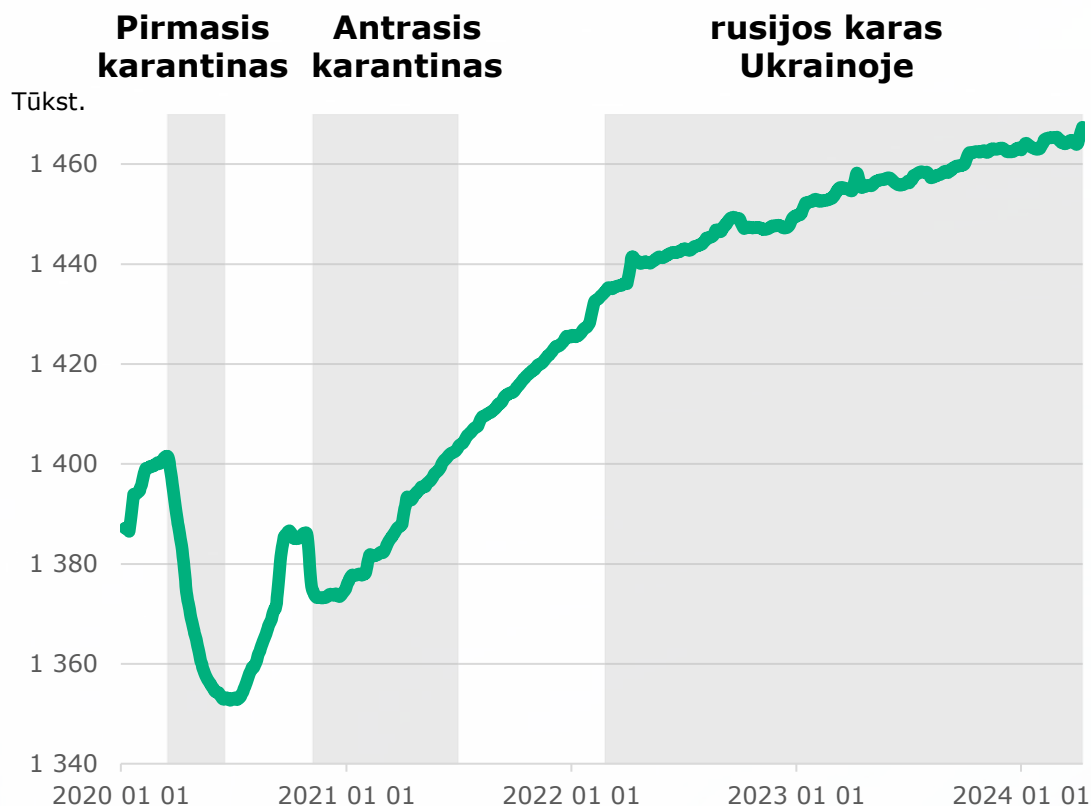

Šaltiniai: EK ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: paskutinis duomuo – 2024 m. kovo mėn.

Darbuotojų samda auga ne visose ekonominėse veiklose

Bendras apdraustųjų skaičius

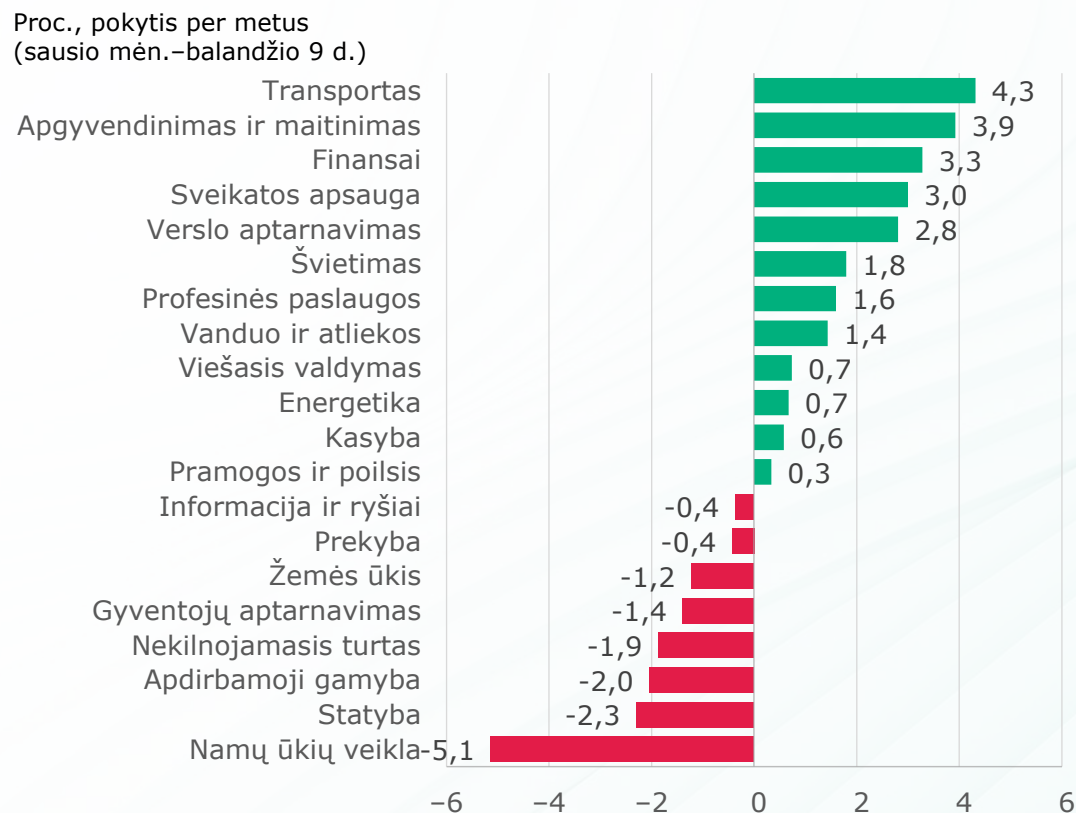
(pašalinus sezono įtaką, 7 d. slenkamieji vidurkiai)

Šaltiniai: Sodra ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: duomenys iki 2024 m. balandžio 9 d.

Apdraustųjų skaičiaus metiniai pokyčiai

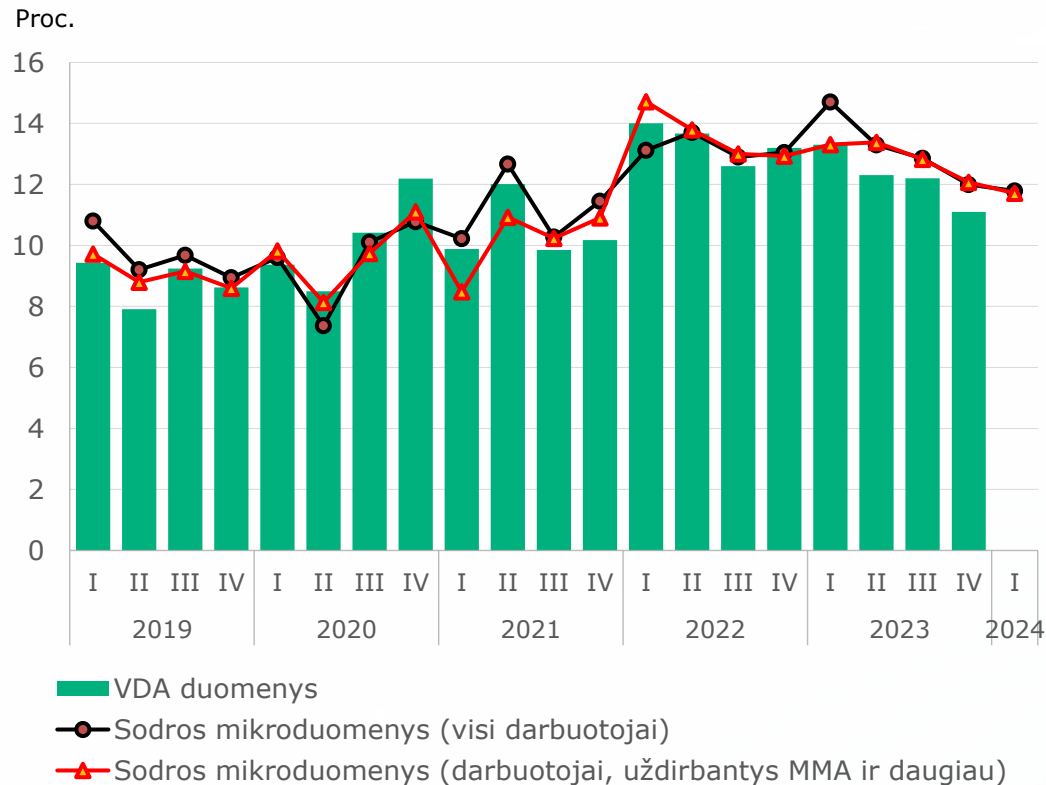
2024 m. pradžioje pagal ekonomines veiklas

Šaltiniai: Sodra ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastabos: ekonominių veiklų pavadinimai sutrumpinti; duomenys iki balandžio 9 d.

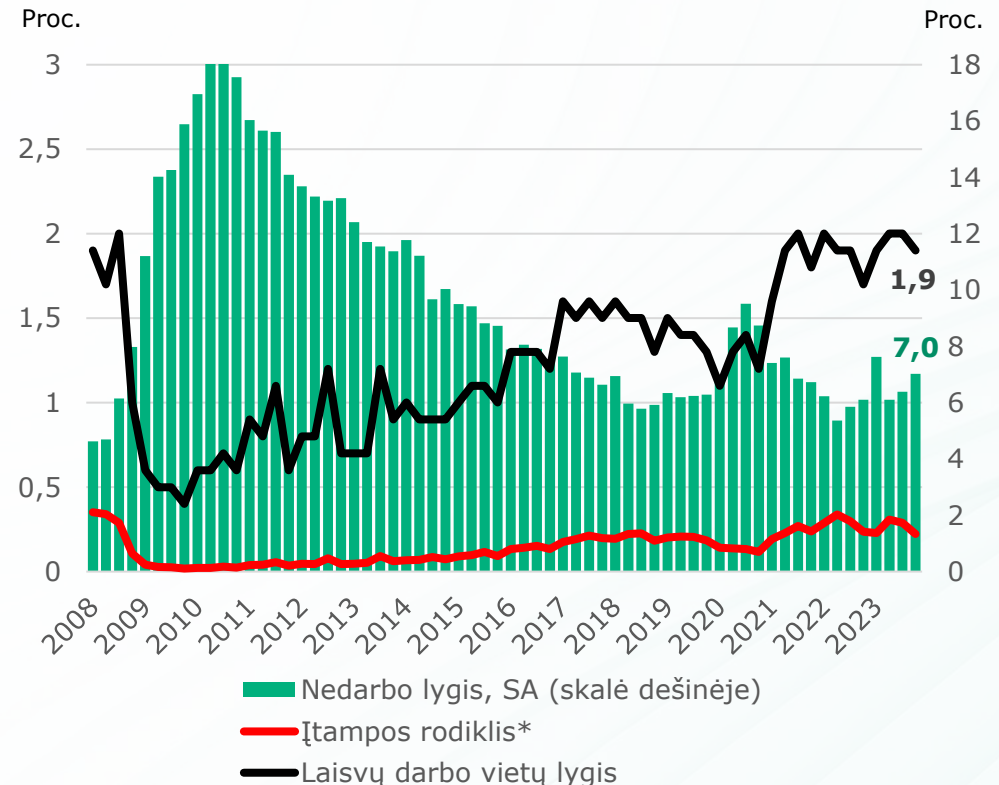
Įmonių nusiteikimas išsaugoti esamus darbuotojus ir įtampa darbo rinkoje lemia tai, kad atlyginimai tebekyla daug

Darbo užmokestis

Šaltiniai: Sodra, Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.
 Pastaba: 2024 m. pirmasis ketvirtis apima sausio–vasario mėn. duomenis.

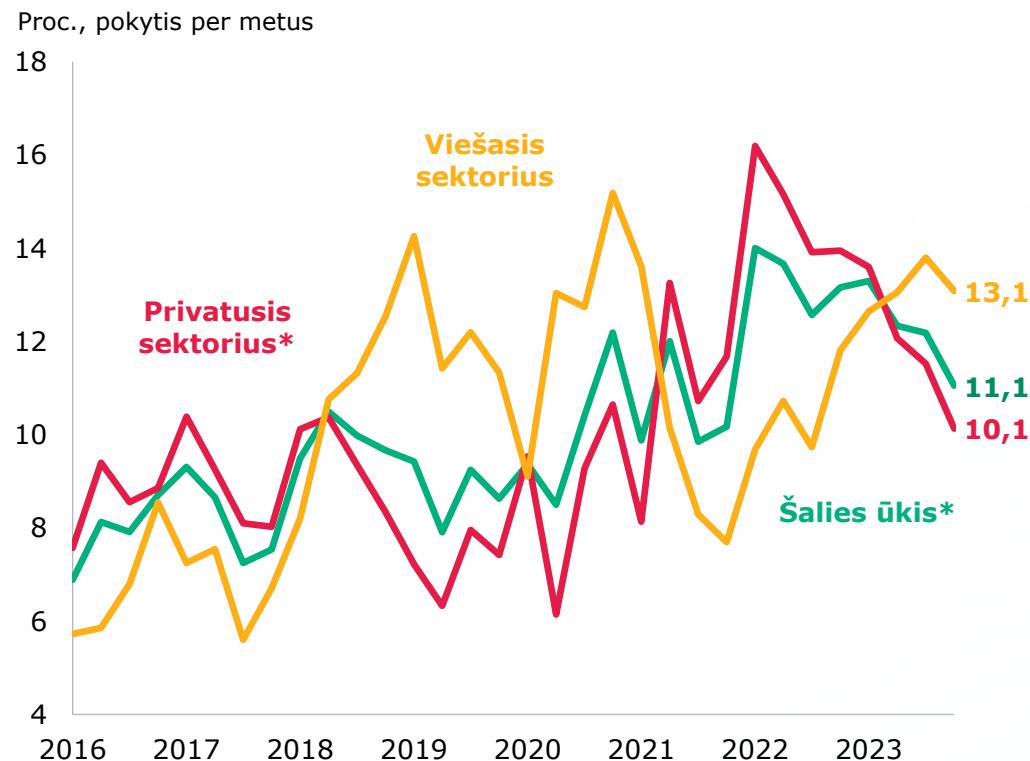
Nedarbo lygio ir įtampos rodikliai

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.
 * Įtampos lygis darbo rinkoje vertinamas pagal laisvų darbo vietų ir bedarbių santykį.

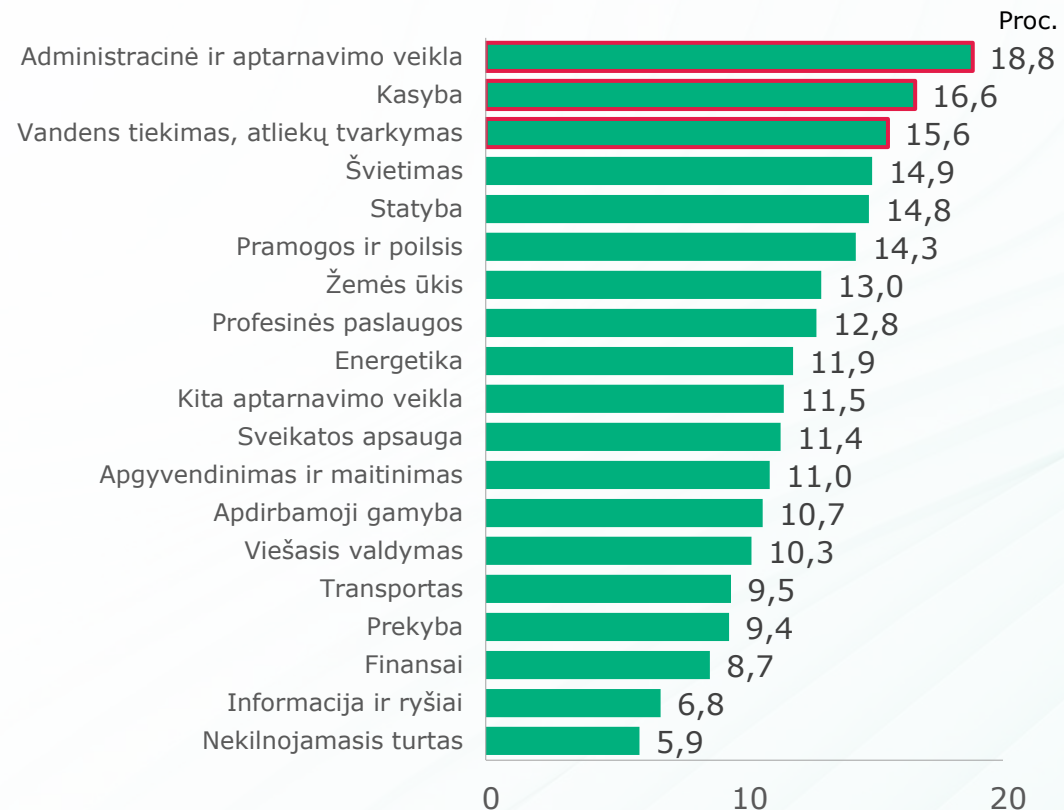
Tarp ekonominių veiklų ryškėja darbo užmokesčio augimo atotrūkis

Bruto darbo užmokesčio kaita (pagal sektorius)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.
 Pastabos: paskutinis duomuo – 2023 m. ketvirtasis ketvirtis.
 * Be individualiųjų įmonių.

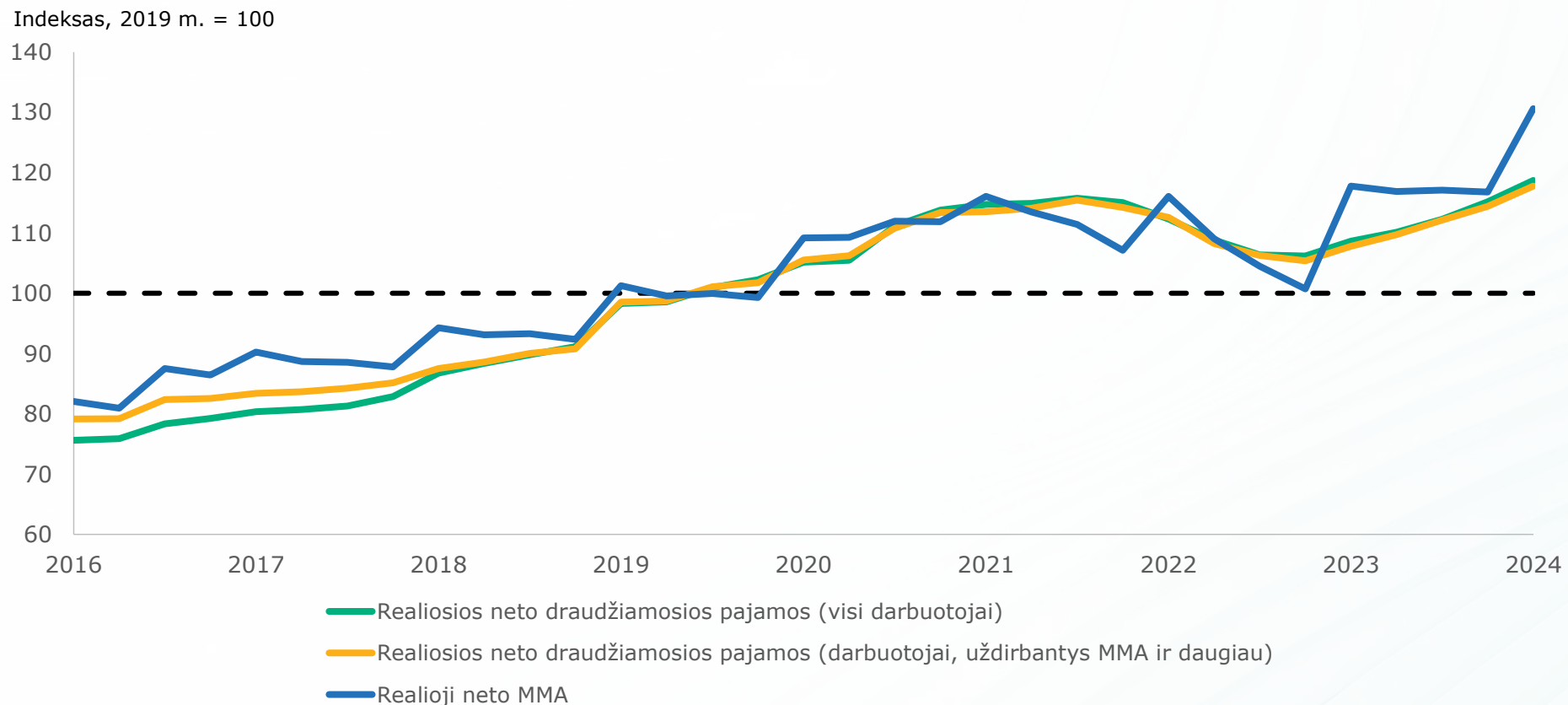
Bruto darbo užmokesčio metiniai pokyčiai pagal ekonomines veiklas 2023 m. ketvirtąjį ketvirtį

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.
 Pastaba: ekonominių veiklų pavadinimai sutrumpinti.

Dėl infliacijos šuolio sumažėjusi perkamoji galia visiškai atsistatė

Realiujų neto draudžiamųjų pajamų ir realiosios neto MMA raida

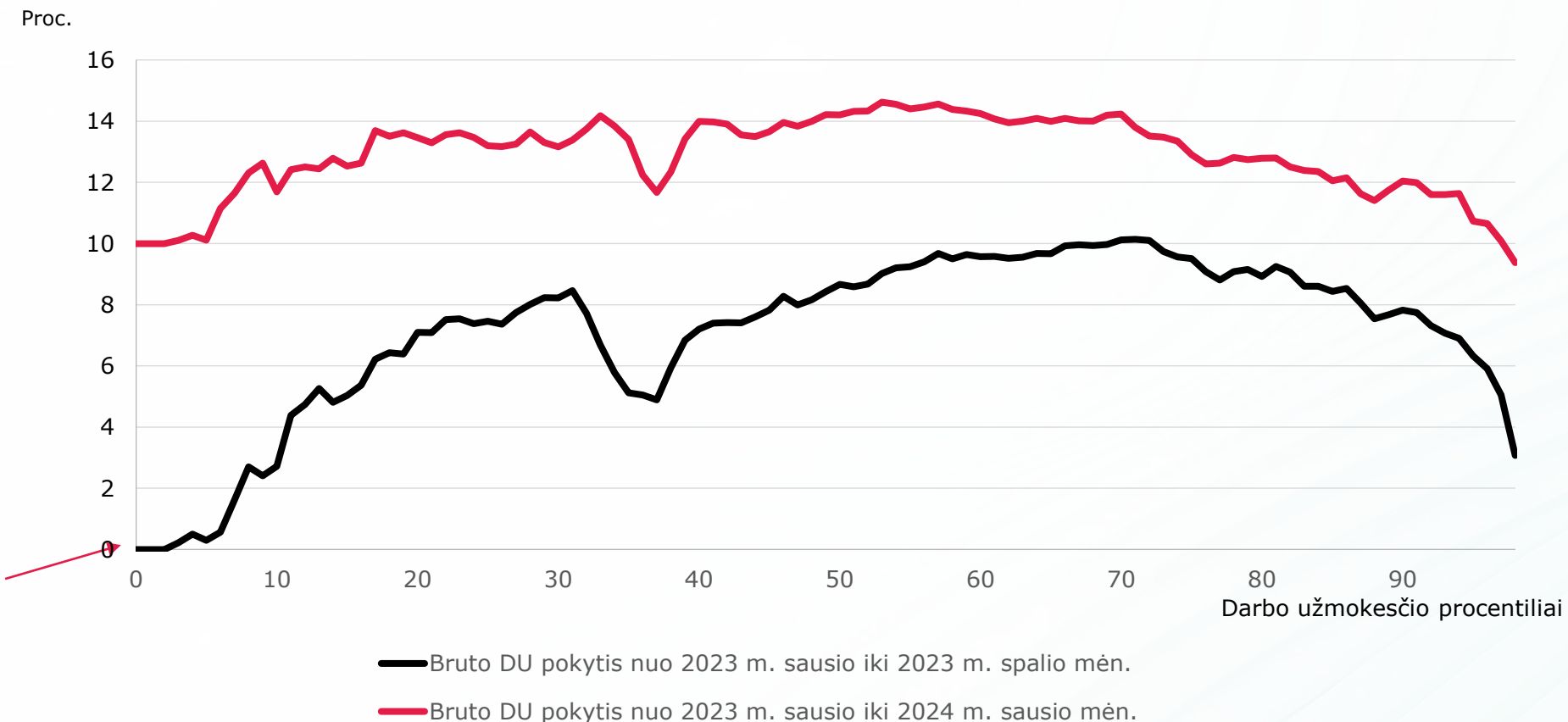

Šaltiniai: Sodra ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastabos: realių dydžių skaičiavimams naudojami SVKI duomenys; pagal sezoninę pakoreguoti draudžiamųjų pajamų duomenys; paskutinis duomenys – 2024 m. kovo mėn.

MMA nesikeičiant, mažiausiai uždirbančiųjų darbo užmokestis neauga arba auga mažiau nei bendra tendencija

Bruto darbo užmokesčio pokyčiai skirtinguose pajamų procentiliuose

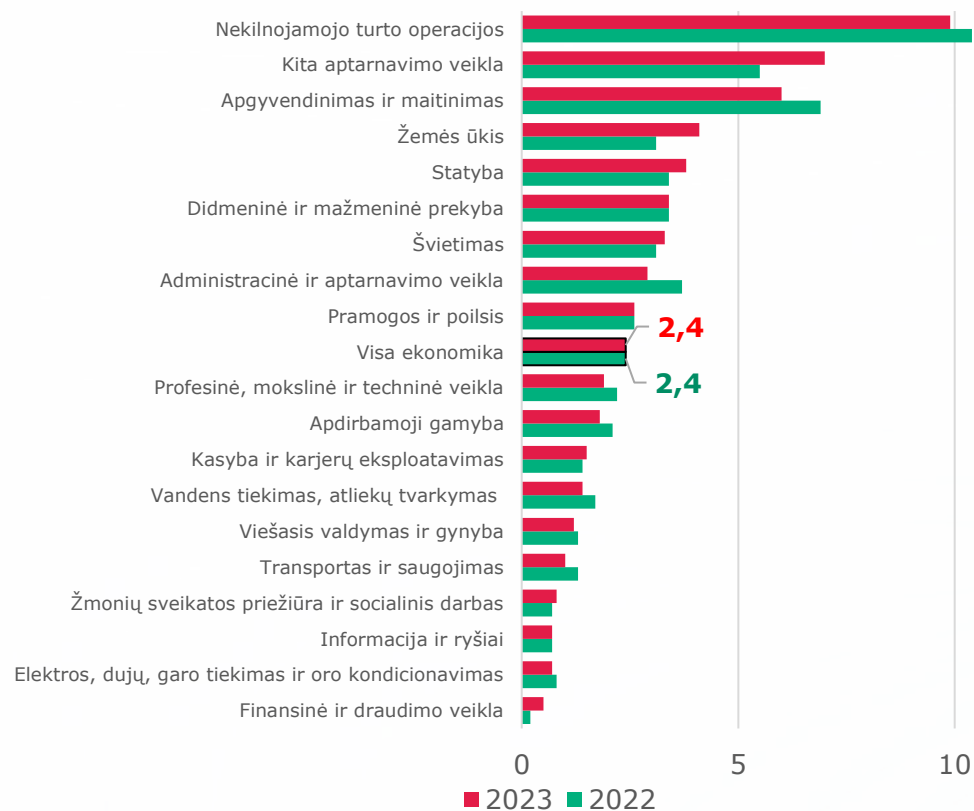
Šaltiniai: Sodra ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: duomenys apima darbuotojus, uždirbančius MMA ir daugiau iki 98 procentilio.

Asmenų, uždirbančių MMA ir mažiau, dalis per metus nepakito

MMA ir mažiau uždirbančiųjų, palyginti su visų atitinkamo sektoriaus darbuotojų skaičiumi, dalis

Proc.

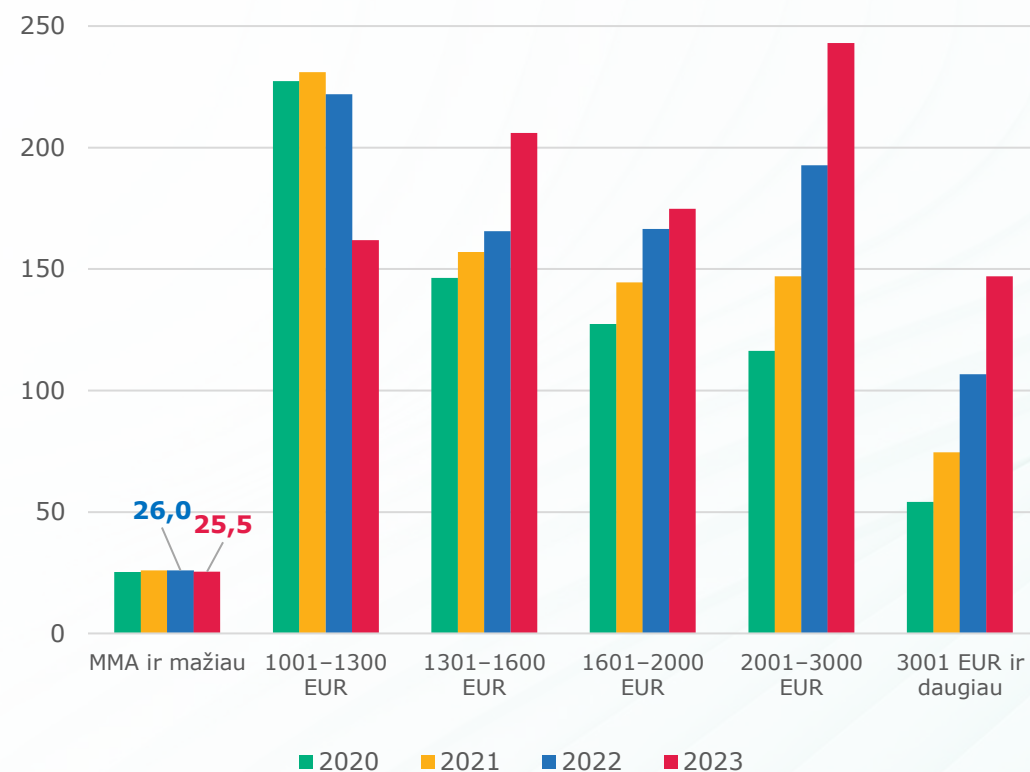

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Pastaba: naudojami visą darbo laiką dirbusių darbuotojų duomenys.

Darbuotojų skaičius šalies ūkyje pagal bruto darbo užmokesčio dydį

Tūkst.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Pastaba: naudojami visą darbo laiką dirbusių darbuotojų duomenys.

02 _____

Naujausios prognozės

2024 m. kovo mėn. LB makroekonominės prognozės

Pagrindinių makroekonominių rodiklių prognozės

	2024 m. kovas (2023 m. gruodis)			
	2023	2024	2025	2026
Ekonominis aktyvumas (% , pokytis per metus)				
Realusis BVP	-0,3	1,6 (1,8)	3,1 (3,1)	3,3 (3,3)
Privatusis vartojimas	-1,1	3,0 (2,4)	3,7 (3,5)	3,7 (3,6)
Valdžios sektoriaus vartojimas	0,3	0,1 (0,2)	-0,5 (0,0)	0,0 (0,0)
Investicijos	10,6	4,5 (3,9)	3,4 (4,0)	6,0 (6,0)
Eksportas	-4,8	0,2 (0,5)	3,3 (3,2)	3,5 (3,4)
Importas	-6,6	1,3 (1,4)	3,9 (3,6)	4,7 (4,3)
Darbo rinka				
Nedarbo lygis (%)	6,8	7,0 (6,5)	6,8 (6,4)	6,6 (6,3)
Užimtumas (% , pokytis per metus)	1,5	-0,2 (-0,1)	-0,3 (-0,5)	-0,3 (-0,5)
Kainos ir sąnaudos (% , pokytis per metus)				
Darbo užmokestis	12,6	10,3 (9,4)	8,5 (8,7)	8,1 (8,3)
SVKI	8,7	1,6 (2,5)	2,4 (2,5)	2,4 (2,4)
SVKI, išskyrus maisto ir energijos kainas	9,6	3,1 (3,6)	2,4 (2,6)	2,4 (2,4)

Šaltiniai: ECB, Eurostatas, Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.

03 _____

LB MMA skaičiavimai

MMA nustatymo principai

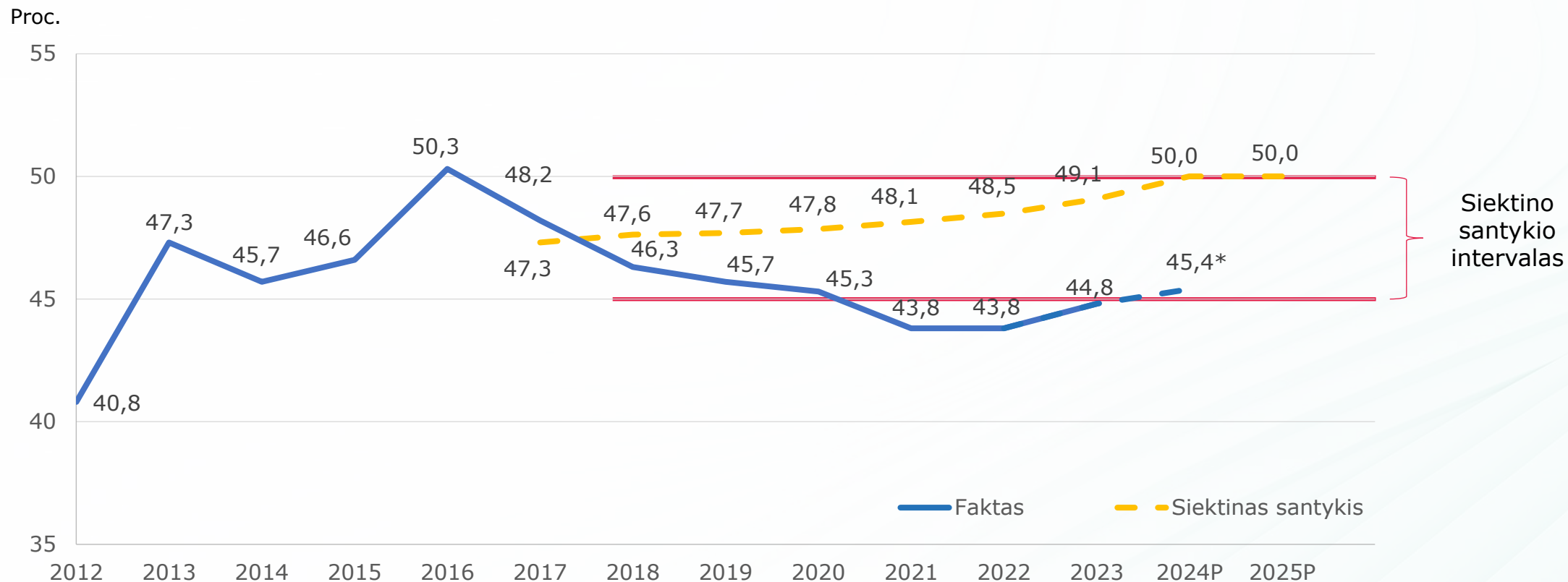
Pagal Trišalės tarybos sutartą metodiką, galimas MMA dydis apskaičiuojamas taip:

- 1. Siektinas MMA/VDU** – ketvirtadalio didžiausią MMA ir VDU santykį turinčių ES valstybių narių MMA/VDU vidurkis (intervalo 45–50 % ribose).
- 2. Prognozuojamas VDU** – naujausios turimos VDU prognozės, atėmus nereguliaras premijas, priedus, priemokas ir vienkartinės pinigines išmokas.
- 3. MMA = prognozuojamas VDU * siektinas MMA/VDU.**

MMA tvirtina Vyriausybė gavusi Trišalės tarybos rekomendaciją ir atsižvelgdama į šalies ūkio vystymosi rodiklius bei tendencijas.

Atsižvelgiant į FM kovo mėn. VDU prognozę, MMA ir VDU santykis Lietuvoje 2024 m. turėtų siekti 45,4 proc.

MMA ir VDU santykis Lietuvoje

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra, Eurostatas, FM ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: P – prognozė.

* Apskaičiuota remiantis FM kovo mėn. VDU prognozėmis

MMA apskaičiavimas pagal sutartą formulę

2023 m. VDU* – 2 014,0 Eur, priedai ir premijos – 6,9 proc. VDU

2023 m. VDU be priedų ir premijų – 1 876,0 Eur

VDU 2024 ir 2025 m.: +8,6 ir +5,0 %**

2025 m. VDU be priedų ir premijų – 2 139,3 Eur

Penkių didžiausių MMA ir VDU santykį 2020–2022 m. turėjusių ES šalių MMA ir VDU santykio vidurkis – 50,5 % → 50 %

**2025 m. MMA: $2\,139,25 \times 0,5 = 1\,069,62$ Eur
(+145,62 Eur; +15,8 %)**

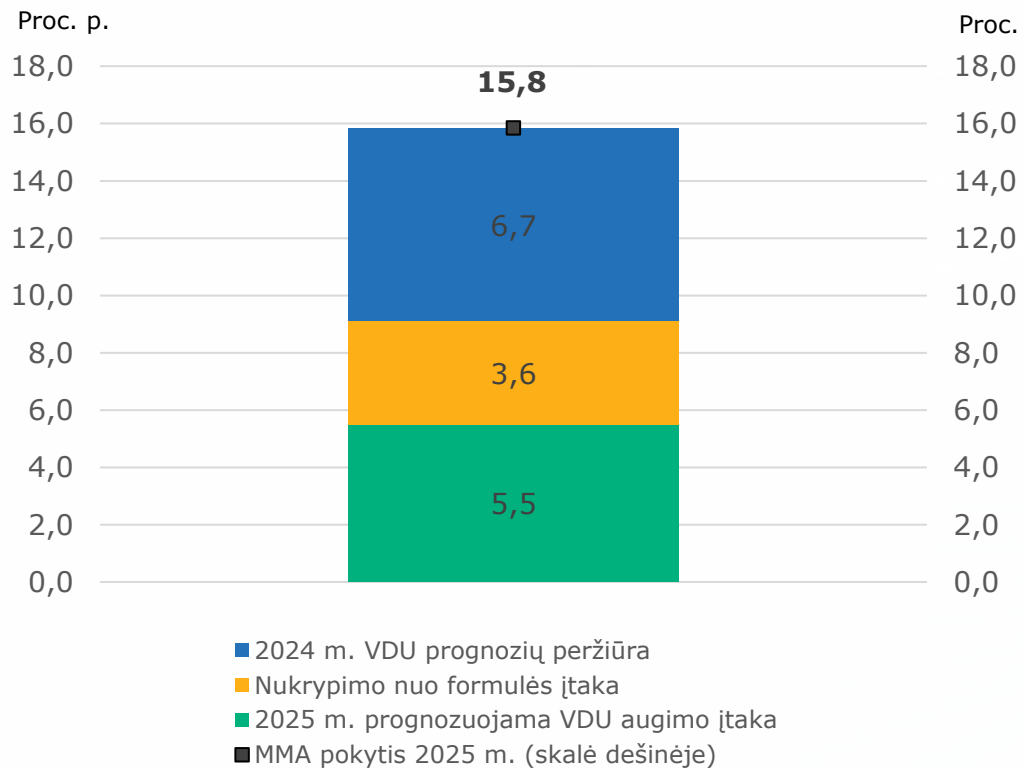
* Išankstiniai duomenys.

** Remiamasi FM kovo mėn. VDU prognozėmis.

Pagal formulę apskaičiuotą MMA padidinimą daugiausia lemtų 2024 m. darbo užmokesčio prognozių peržiūra

2025 m. prognozuojamo metinio MMA pokyčio išskaidymas

Šaltiniai: Eurostatas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

- Tam tikrą atotrūkį užprogramavo pernykštis sprendimas laikinai nukrypti nuo formulės ir 2024 m. pradžioje MMA didinti 10 proc.
- Faktinis MMA ir VDU santykis šiemet bus mažesnis, nei tikėtasi, ir dėl to, kad VDU auga sparčiau, nei prognozuota.

	Faktinis MMA ir VDU santykis	Siektinas MMA ir VDU santykis
2023 m.	44,8	50,0
2024 m.*	45,4	50,0

*Apskaičiuota remiantis FM kovo mėn. VDU prognozėmis.

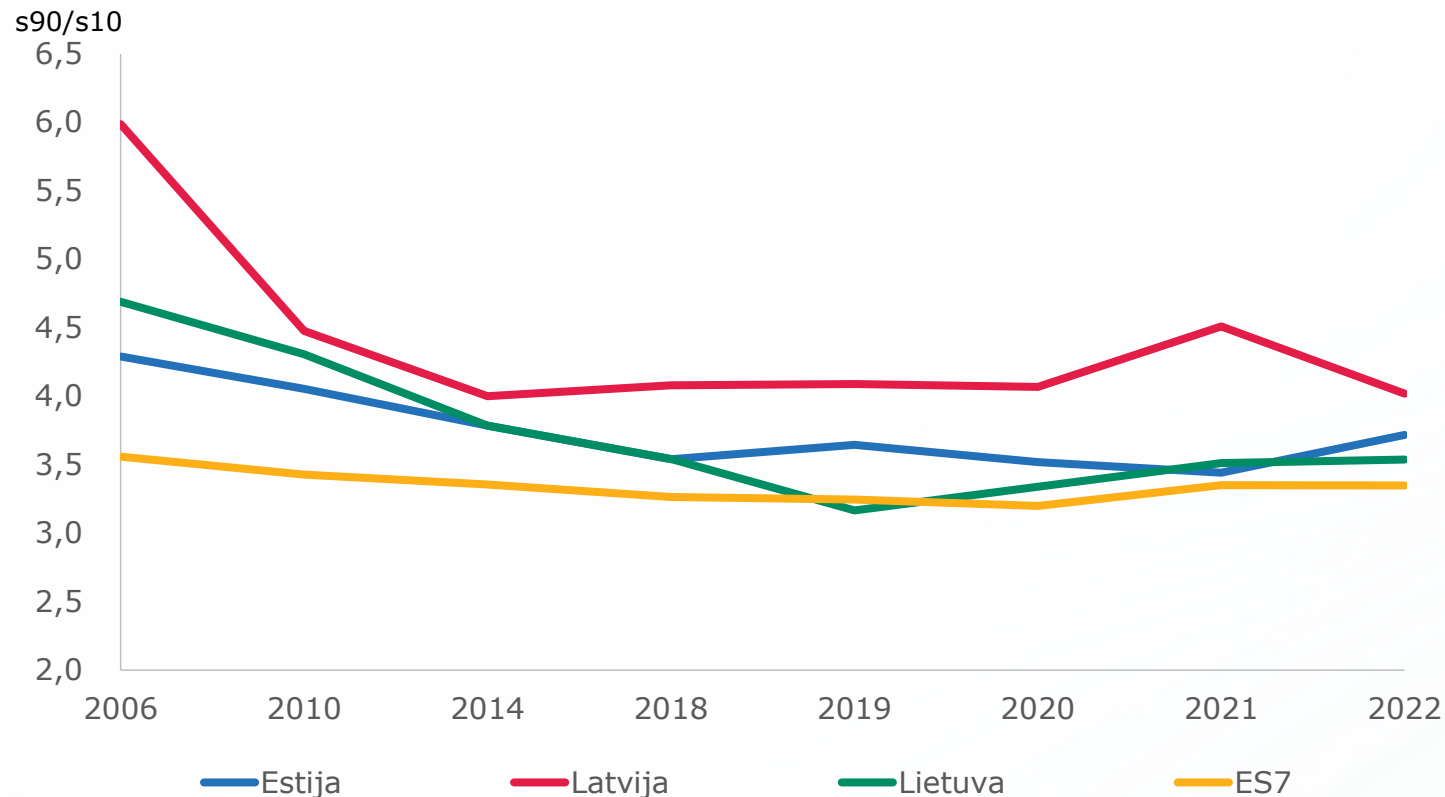
04 _____

MMA įtaka pajamų nelygybei ir konkurencingumo klausimas

Vienas iš MMA didinimo tikslų – darbo pajamų nelygybės sumažinimas

Bendro (s90/s10) darbo pajamų nelygybės koeficiento raida

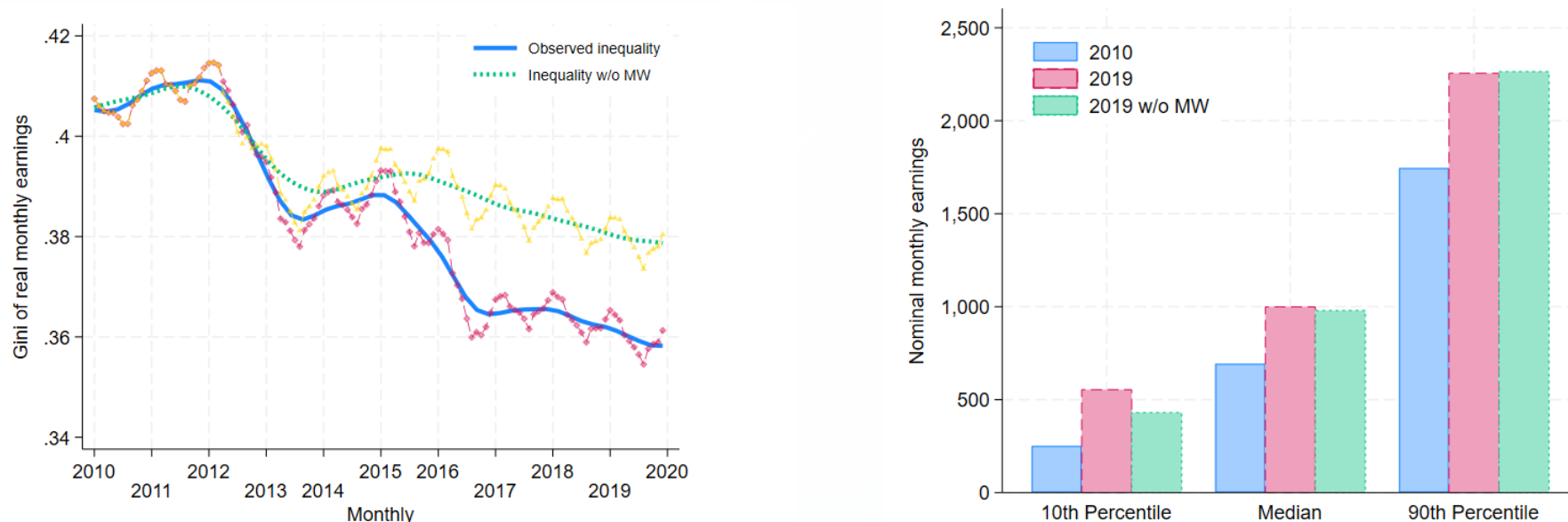

- MMA yra viena iš priemonių, skirtų pagerinti žemos kvalifikacijos darbuotojų gerovę. Kitas svarbus instrumentas – NPD.
- Naujo tyrimo rezultatai rodo, kad MMA taikymo praktika Lietuvoje reikšmingai prisidėjo prie darbo pajamų nelygybės mažėjimo.

Šaltiniai: EBPO ir Lietuvos banko skaičiavimai.

MMA didėjimas turėjo svarbų vaidmenį mažinant darbo pajamų nelygybę 2010–2019 m.

MMA pokyčių poveikis nelygybei

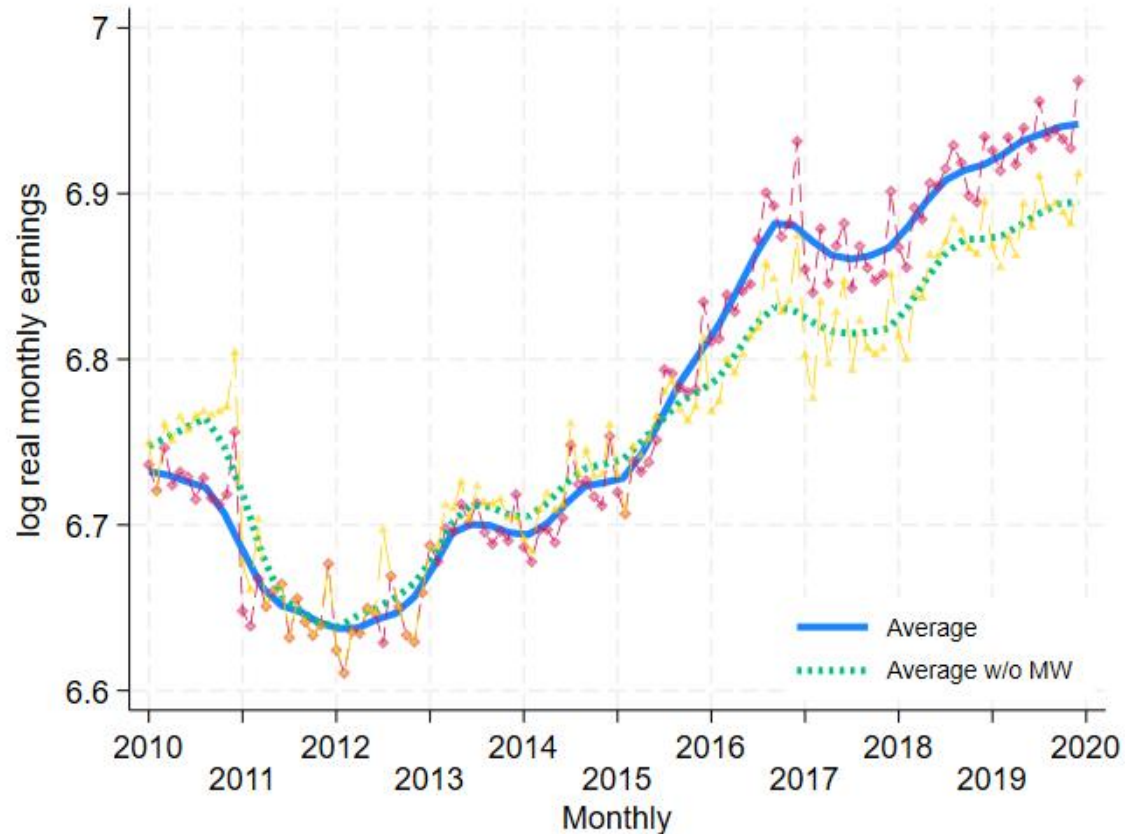

Šaltinis: Nerijus Černiauskas ir Jose Garcia-Louzao (2024). "The Earnings Distribution in Lithuania: The Role of the Minimum Wage", mimeo.

- Nedidinus MMA, darbo pajamų *Gini* koeficientas būtų buvęs didesnis.
- MMA poveikis darbo pajamų nelygybei išryškėjo po 2015 m., kai darbo užmokestis šalyje pradėjo didėti sparčiau.
- MMA padėjo užtikrinti, kad mažiausiai uždirbančių darbuotojų atlyginimų augimas neatsilikėtų nuo bendro šalies atlyginimų augimo.

MMA augimas gali paaiškinti iki penktadalio vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio augimo 2010–2019 m.

MMA pokyčių poveikis VDU augimui

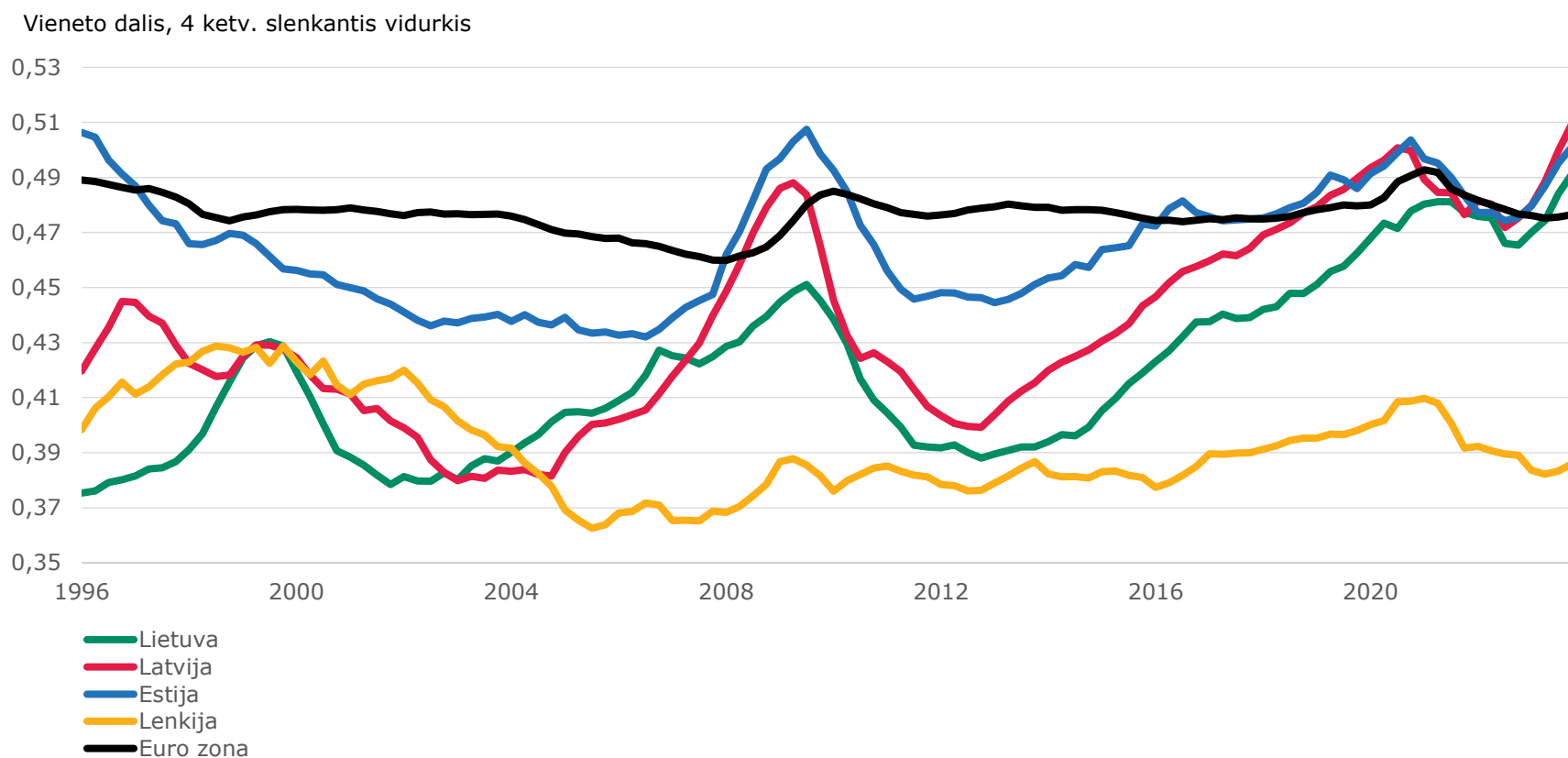

- MMA politika prisidėjo prie vidutinio darbo užmokesčio dinamikos, padidindama mažiausiai uždirbančių darbuotojų atlyginimus.
- Darbuotojai, uždirbantys daugiau nei MMA, taip pat turėjo naudos iš MMA didinimo, o išplitimo efektas pasiekė beveik pasiskirstymo medianą.

Šaltinis: Nerijus Černiauskas ir Jose Garcia-Louzao (2024). "The Earnings Distribution in Lithuania: The Role of the Minimum Wage", mimeo.

Darbuotojams tenkanti pridėtinės vertės dalis didėja

Darbuotojams tenkanti pridėtinės vertės dalis euro zonoje, Baltijos šalyse ir Lenkijoje

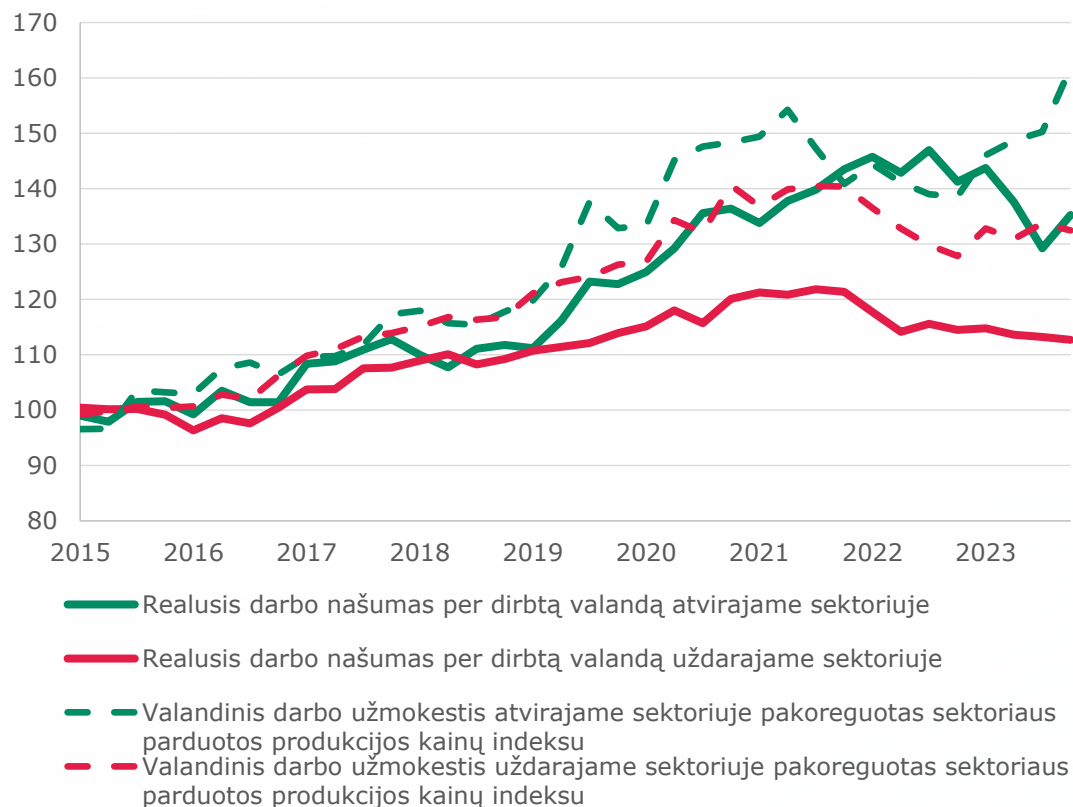

Šaltiniai: Eurostatas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Vis dėlto konkurencingumo praradimo požymių nematyti

Darbo užmokesčio ir darbo našumo raida

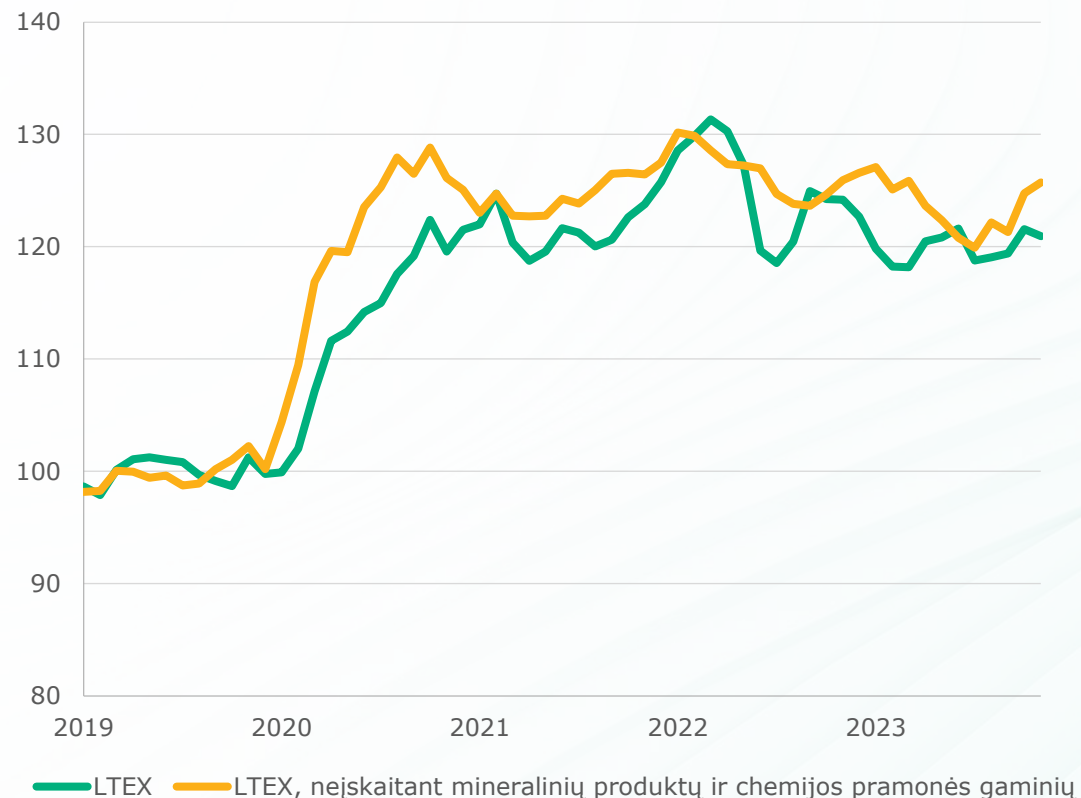
Indeksas, 2015 m. = 100

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.
 Pastabos: atvirąjį sektorių sudaro žemės ūkis ir apdirbamoji gamyba. Darbo našumo duomenys pakoreguoti pagal sezoniškumą.

Lietuviškos kilmės eksporto rinkos dalys

Indeksas, 2019 m. = 100

Šaltiniai: Eurostatas, U.S. Census Bureau, HM Revenue & Customs, Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.

05 _____

Pasiūlytų naujų formulių vertinimas

Naujų formulių siūlymai (I)

EIMIN pasiūlymas:

$$MMA_t = VDU_t(\text{be priedų}) * ES27_{t-3} * (1 + \% \Delta DN_t - \% \Delta VDU_t(\text{be priedų}))$$

MMA negali mažėti: esant $MMA_t < MMA_{t-1}$, $MMA_t = MMA_{t-1}$

Jei $MMA_t / VDU_t(\text{be priedų}) < 0,4$: $MMA_t = VDU_t(\text{be priedų}) * 0,4$.

Kur:

MMA – tvirtinamas minimalusis darbo užmokestis;

VDU – tų metų Lietuvos vidutinis metinis darbo užmokestis be priedų, skelbiamas Finansų ministerijos perskaičiuojant pagal Valstybės duomenų agentūros pateiktą vidutinę priedų dalį;

ES27 – santykių tarp vidutinio darbo užmokesčio ir minimaliosios mėnesinės algos turinčių Europos Sąjungos valstybių vidurkis, kuris nustatomas pagal Europos Sąjungos statistikos tarnybos paskutinių trejų metų skelbiamus duomenis;

ΔDN – tų metų prognozuojamas Lietuvos darbo našumo santykinis pokytis, skelbiamas Finansų ministerijos;

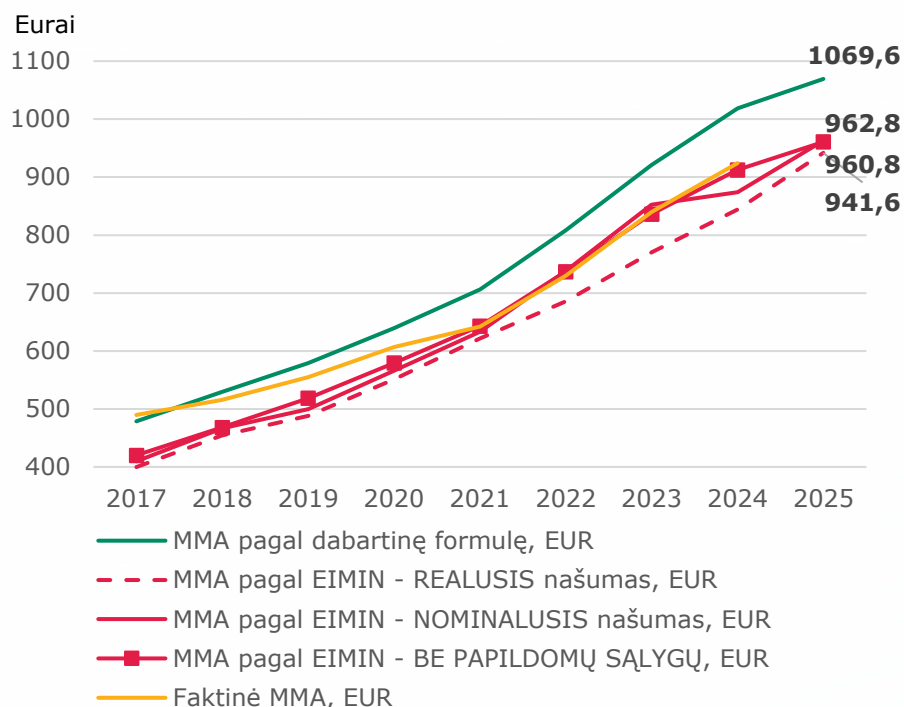
ΔVDU – tų metų Lietuvos vidutinio metinio darbo užmokesčio be priedų santykinis pokytis, skelbiamas Finansų ministerijos perskaičiuojant pagal Valstybės duomenų agentūros pateiktą vidutinę priedų dalį.

LB vertinimas:

- Į ateitį nukreipta (*forward-looking*) formulė.
- Atsisakoma nuostatos, kad siektinas MMA/VDU santykis turėtų patekti į 0,45–0,5 režį; apatinė santykio riba sumažinama iki 0,4.
- Mažesnė MMA dėl palyginti mažesnio siektino MMA/VDU santykio ($ES27_{t-3} < ES5_{t-3}$).
- Mažiausiai uždirbantiesiems, kurių derybinė galia mažesnė, darbo užmokestis augtų lėčiau nei kitiems dirbantiesiems.
- Didelis neapibrėžtumas dėl darbo našumo prognozių tikslumo (papildomai prie priklausomybės nuo VDU prognozių tikslumo).
- Formulėje naudojamas realiojo darbo našumo rodiklis, o darbo užmokesčio rodiklis – nominalusis, todėl šią formulės dalį ekonominiu požiūriu yra sunku pagrįsti.

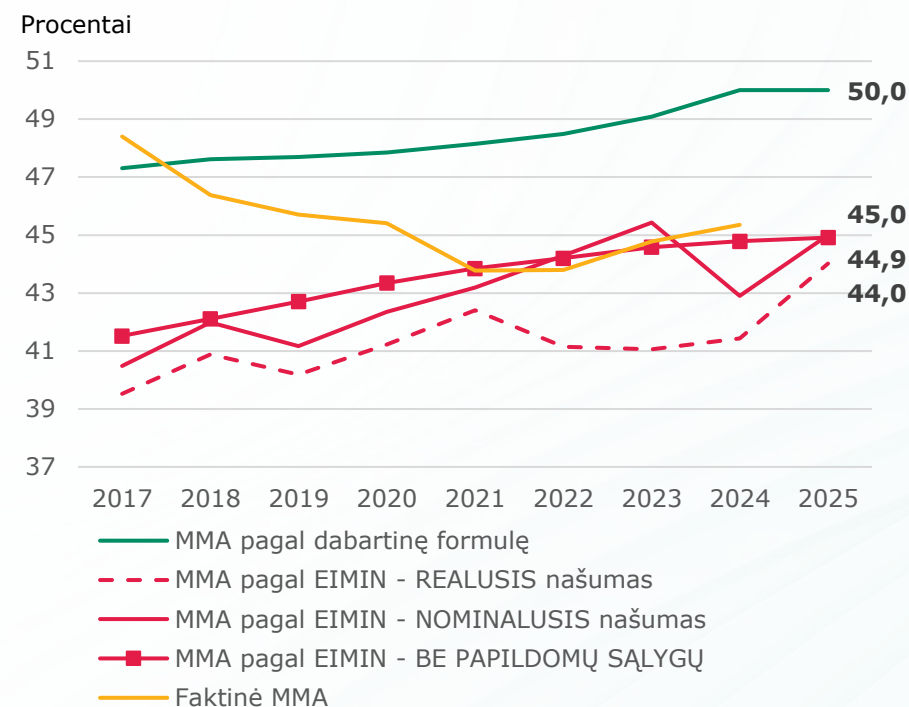
MMA pagal EIMIN siūlomą formulę

MMA (BRUTO), remiantis EIMIN siūlomu ir dabar taikomu modeliu

Šaltiniai: Eurostatas, Finansų ministerija, Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.

MMA (BRUTO) ir VDU (be priedų) santykis, remiantis EIMIN siūlomu ir dabar taikomu modeliu

Šaltiniai: Eurostatas, Finansų ministerija, Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Naujų formulių siūlymai (II)

SADM pasiūlymas:

$$MMA_n = 0,5 * VDU_{(n-1), K2}^{(faktinis; su priedais)}$$

Sąlyga: $\Delta MMA \geq \max(\Delta I; \Delta VDU; \Delta DN)$, 3 paskutinių metų

Kur:

$VDU_{(n-1), K2}^{(faktinis; su priedais)}$ – faktinis Valstybės duomenų agentūros II ketvirčio VDU.

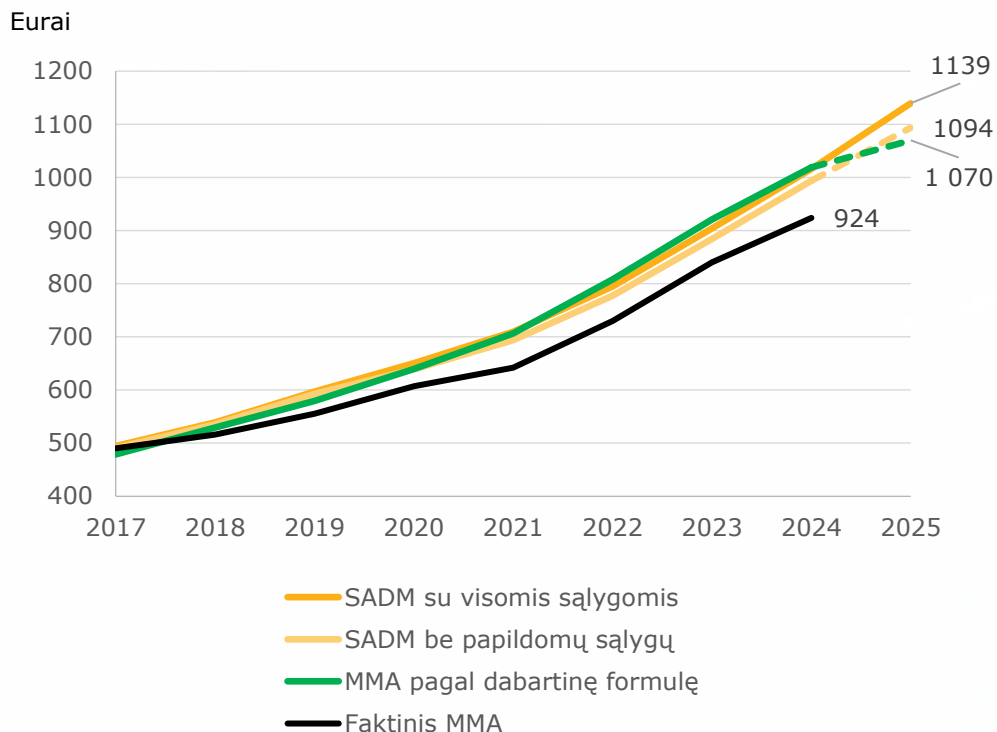
Sąlyga pritaikoma tokiu atveju, kai $0,5 * VDU_{(n-1), K2}^{(faktinis; su priedais)}$ yra mažesnis nei sąlyga => papildomai užtikrinamas būtinų kriterijų įvertinimas.

LB vertinimas:

- Į praeitį nukreipta (angl. *backward-looking*) formulė.
- Atsisakoma nuostatos, kad siektinas MMA/VDU santykis turėtų patekti į 0,45–0,5 rėžį.
- Jei viena iš sąlygos komponentų (ΔI ; ΔVDU ; ΔDN) sparčiai didėja, MMA/VDU santykis gali būti didesnis nei 50 proc. => rizika, kad MMA padidėjimas gali turėti didesnę poveikį nedarbui ir infliacijai.
- Sąlygos $\max(\Delta I; \Delta VDU; \Delta DN)$ prasmingumas yra abejotinas. Ekonominiu požiūriu, ΔVDU apima tiek ΔI , tiek ΔDN , ypač vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu (t. y. $\Delta VDU \approx \Delta I + \Delta DN + \text{kt. veiksniai}$).
- Į MMA nėra įtraukiamos nereguliarios premijos, priedai, priemokos ir vienkartinės pinigines išmokos, o formulėje naudojamas antrojo ketvirčio faktinis VDU su priedais. Be to, ketvirtiniams duomenims būdingas sezoniškumas.
- Darbo užmokesčio antrojo ketvirčio duomenys skelbiami antrąjį pusmetį, todėl tektų pavėlinti MMA dydžio skaičiavimą arba remtis prognozėmis.

MMA pagal SADM siūlomą formulę

MMA (BRUTO), remiantis SADM siūlomu ir dabar taikomu modeliu

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra, FNIMIN ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Skaičiavimų pastabos:

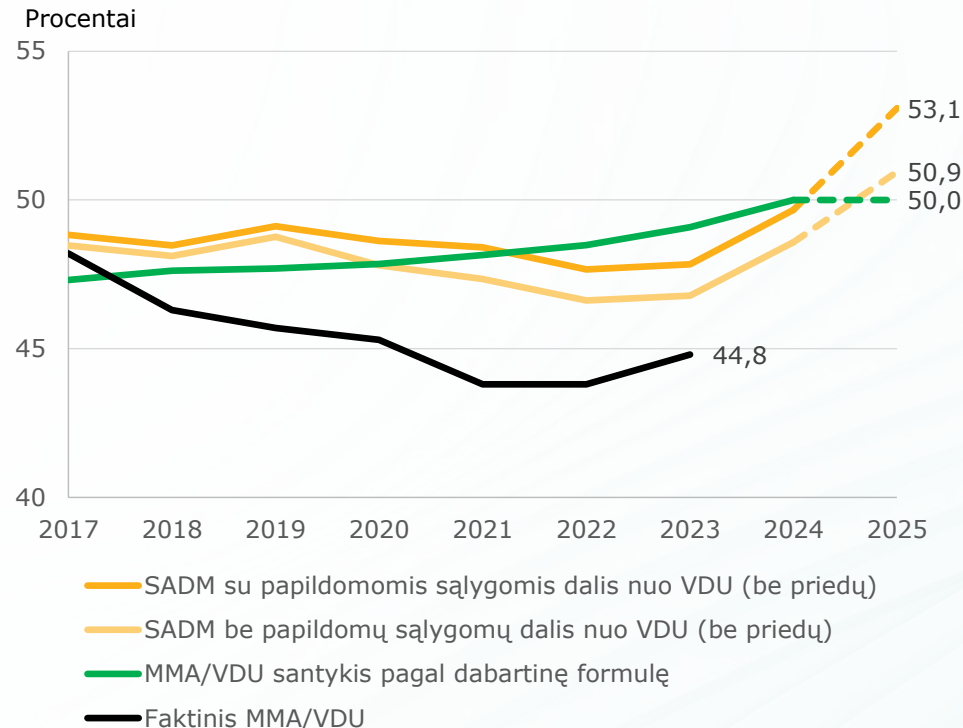
Papildomai atsižvelgta į DU indeksavimą nuo 2019 m.

Pritaikytos naujausios Finansų ministerijos kovo mėn. prognozės.

SOCMIN atveju, kaip, kad nurodyta pagrindinėje formulėje, naudotas $VDU_{(n-1)}^{(faktinis; su priedais)}$, nors 2024 m. duomenų dar neturime.

SOCMIN atveju nurodyta remtis antrojo ketvirčio duomenimis, detalių prognozių neturime, todėl naudotos metinės prognozės.

MMA (BRUTO) ir VDU (be priedų) santykis, remiantis SADM siūlomu ir dabar taikomu modeliu

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra, FNIMIN ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Apibendrinimas dėl MMA dydžio nustatymo

MMA pagrindinai laikome instrumentu, skirtu mažinti pajamų nelygybę, kylančią iš darbo užmokesčio raidos tendencijų, kurias lemia darbo rinkoje vykstantys procesai.

Lietuvos banko pasiūlyta ir Trišalėje taryboje sutarta formulė siekiama, kad jos rezultatas būtų pagrindas diskusijai, grindžiamai ekonominiais argumentais.

Siūloma šia formulė remtis ir toliau, nėra svarių priežasčių, kodėl reikėtų nuo jos reikšmingai nukrypti:

- 1) formulė atitinka Direktyvos nuostatas;**
- 2) turimi tyrimai ir patirtis rodo, kad 45–50 proc. MMA/VDU santykis yra geras pasirinkimas;**
- 3) MMA padidinimas daugiausia didina mažiausiai uždirbančiųjų atlyginimus. Jei MMA nedidėtų, atlyginimai mažiausiai uždirbantiesiems neaugtų arba augtų santykinai mažiau.**

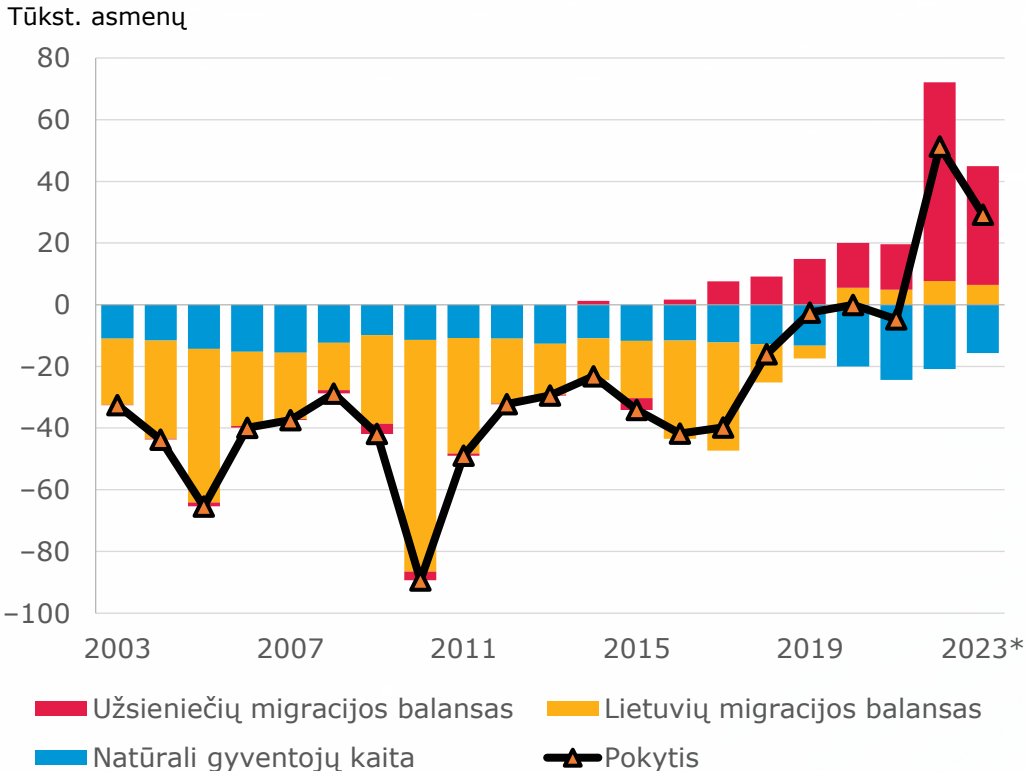
LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

**Dėkojame
už dėmesį**

Papildomas skaidrēs

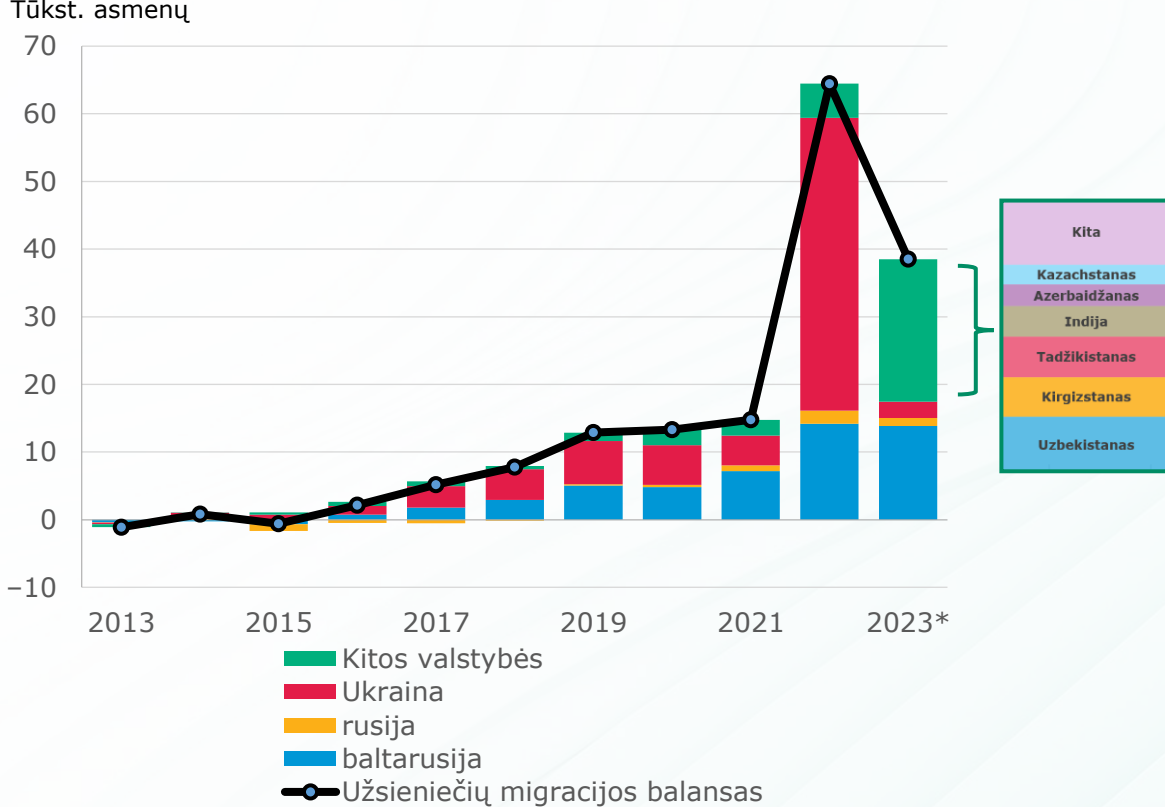
Palankios migracijos tendencijos prisideda prie gyventojų skaičiaus didėjimo

Nuolatinių gyventojų skaičiaus pokyčio 2003–2023 m. Lietuvoje kaitos veiksniai

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.
 * 2023 m. duomenys išankstiniai.

Užsienio piliečių migracijos balansas pagal pilietybę

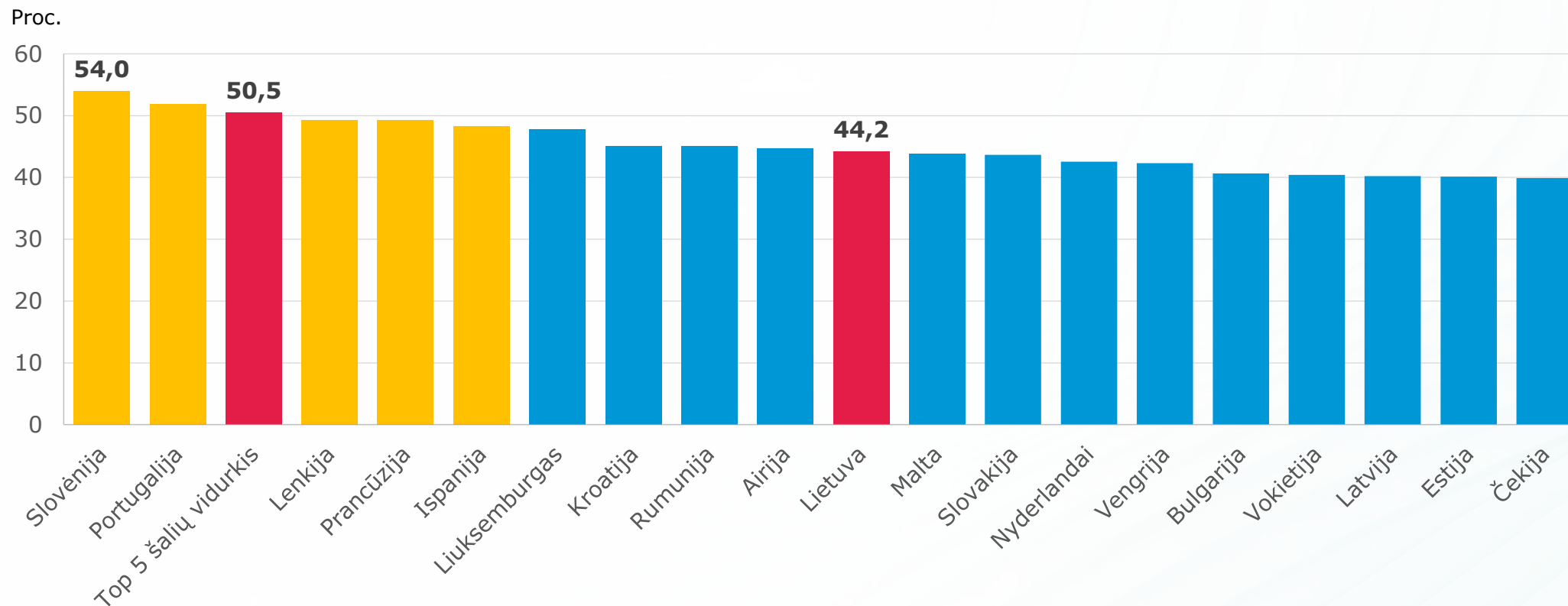

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.
 * 2023 m. duomenys išankstiniai.

Formulėje naudojamas ketvirtadalio didžiausią MMA ir VDU santykį turinčių šalių vidurkis

MMA ir VDU santykis ES šalyse (2020-2022 m. vidurkis)

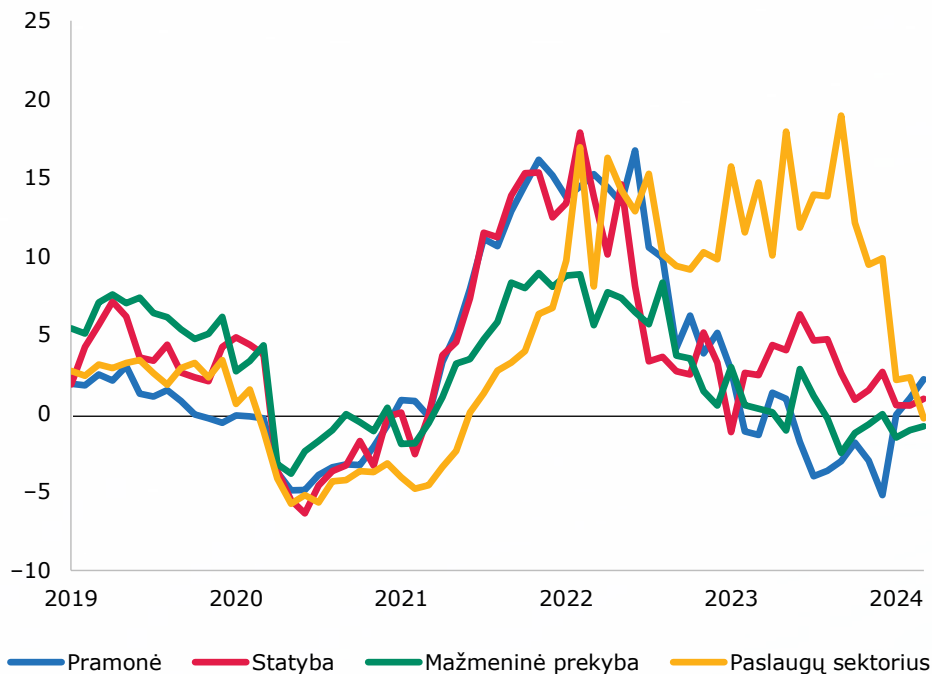

Šaltiniai: Eurostatas ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: dėl duomenų trūkumo Airijos atveju naudota 2020 m. reikšmė.

Varžybos dėl naujų darbuotojų tęsiasi, tačiau įmonių veiklos nevaržo

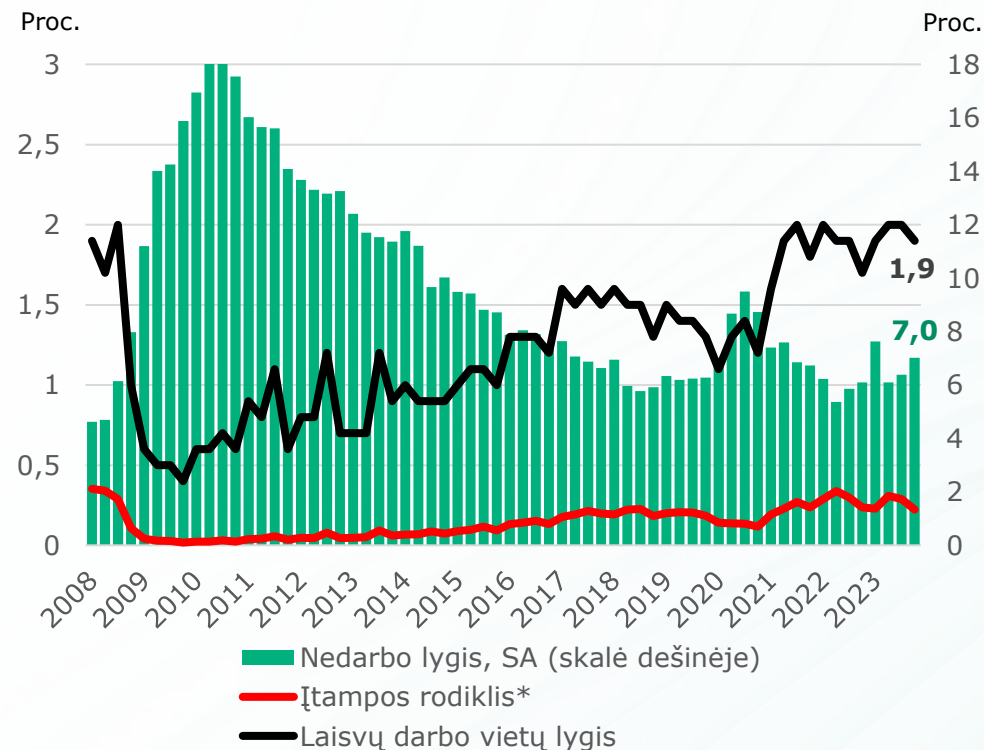
Įmonių veiklą ribojantys veiksniai: darbuotojų trūkumas

Proc. p., palyginti su ilgalaikiu vidurkiu

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai
 Pastaba: vidurkis nuo 2005 m., SA duomenys, paskutinis duomuo – 2024 m. kovo mėn.

Nedarbo lygio ir įtampos rodikliai

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.
 Pastabos: *įtampos lygis darbo rinkoje vertinamas pagal laisvų darbo vietų ir bedarbių santykį.

Direktyva

Su soc. partneriais būtina aptarti 4 kriterijus nustatant MMA (formulės keitimas nebūtinai):

1. perkamoji galia;
2. bendras darbo užmokesčio lygis ir jo pasiskirstymas;
3. darbo užmokesčio augimas;
4. **ilgalaikis** našumo lygis ir jo pokyčiai.

“Valstybės narės **gali spręsti** dėl tų kriterijų santykinės svarbos, įskaitant 2 dalyje nurodytus elementus, atsižvelgdamos į savo nacionalines socialines ir ekonomines sąlygas.”

“Vertindamos teisės aktais nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio deramumą, valstybės narės remiasi įprastai naudojamomis orientacinėmis pamatinėmis vertėmis. Tuo tikslu jos gali naudoti tarptautiniu lygmeniu paprastai naudojamas orientacines pamatines vertes, pvz., 60 % bruto darbo užmokesčio medianos ir **50 % bruto** vidutinio darbo užmokesčio, **ir (arba)** nacionaliniu lygmeniu naudojamas orientacines pamatines vertes.”